

Zelo človeški, zelo božji (13) – Z vsem srcem

Krepost čistosti je povezana z našo sposobnostjo zaznavanja, hrepenenja in uživanja tega, kar napolnjuje človeško srce; omogoča nam, da v vsem odkrijemo Boga.

2. Apr. 2022

»Blagor čistim v srcu, kajti Boga bodo gledali« (Mt 5,8). Gledati Boga: brez filtrov, brez naglice, brez omejitev ...
Le kdo bi lahko sanjal, da bi kaj

takega dosegel z lastnimi močmi? Zreti v njenem samem izviru lepoto, dobroto, veličino, ki jo vsepovsod nenehno iščemo. Zreti, kar ne pomeni opazovati od zunaj, ampak od znotraj, medtem ko nas preplavlja vsa ta svetlobe polna resničnost, ta »Ljubezen, ki nasičuje, ne da bi nasitila«^[1] naše najgloblje želje: tiste, ki na tem svetu dosežejo le nek pomanjkljiv odgovor, čeprav se nam marsikdaj že ustvarjena bitja zdijo tako lepa, dobra in veličastna, kot si je le mogoče predstavljati.

Ko Gospod govori o čistosti srca, seveda ne meri samo na krepost čistosti. Če bi nekdo zelo skrbno živel to krepost, hkrati pa bi bil krivičen, neiskren, nelojalen, len ali sebičen, ne bi rekli, da ima čisto srce. Ko kralj David izreče prošnjo: »Čisto srce, o Bog, mi ustvari,« (Ps 51[50],12), s tem prosi za srce, ki harmonično združuje vse kreposti; srce, ki utripa ob tem, kar je dragoceno, in ne ob

tem, kar je plitvo, ki je sposobno zastaviti svoje življenje za nekaj večjega od sebe, ki se ne pusti obvladati minljivim in površinskim stvarjem. Ko rastemo v različnih krepostih, postaja naš pogled – naše želje, interesi, hrepenenja – jasnejši in postajamo zmožni zaznati pravo vrednost stvari. Učimo se gledati, zreti in uživati v dobrem.

Zmedenost

Bog nas je ustvaril za to zrenje, ki zaobjema vsa hrepenenja srca. To je milost, ki nam jo hoče dati. Toda za to milost se je treba boriti. Svoje srce moramo osvojiti, da bo sposobno sprejeti ta dar, saj obstaja tveganje, da ostane zaprt, pozabljen v kakem kotu. Rečeno z besedami svetega Jožefmarija je čistost »boj, vendar ne odrekanje; odgovorimo z veselja polno pritrditvijo, s svobodno in veselo izročitvijo. Tvoje vedenje ne sme biti omejeno na izogibanje

padcu ali priložnosti zanj. Na noben način se ne sme skrčiti na hladno in matematično zanikanje. Ali si se prepričal, da je čistost krepost in da mora kot taka rasti in se izpopolnjevati?«^[2] Čistost je radostna potrditev in vedno lahko raste. Ti dve misli sta morda že znani, in vendar nista dovolj razumljeni, tako da lahko povzročata določeno zmedenost.

Pojmovanje čistosti kot potrditve je ravno nasprotno mišljenju tistih, ki pretirano poudarjajo besedo *ne*, kot da bi bila krepost ravno v tem, da ne delaš, ne misliš, ne gledaš, ne želiš. V resnici pa čistost pomeni reči *da* ljubezni, kajti ljubezen je tisto, zaradi česar je čistost potrebna in od koder prejme svoj smisel. Seveda je treba reči *ne* nekaterim dejanjem ali držam, ki ji nasprotujejo in ki jih vsak razumen človek dojema ravno kot zanikanje ljubezni, ki je sama po sebi vedno celostna, izključujoča in

dokončna. A kljub temu da zahteva kak *ne*, je čistost nekaj izrazito pozitivnega.

Predstavljajmo si človeka z dobrim poznavanjem vere in krščanskega življenja, ki je iskreno odločen skladno s tem tudi živeti; človeka, ki je to pozitivno dojemanje svete čistosti morda posredoval tudi drugim, ker te poglede razume in z njimi soglaša. Ob vsem tem pa je možno, da njegova praktična izkušnja te kreposti ne ustreza predstavi o nečem pozitivnem, kar lahko vedno raste. Po eni strani zato, ker se mu morda ni treba neprestano boriti na področju čistosti; običajno so v ospredju drugi interesi, ki to krepost postavljajo na četrto ali peto mesto med njegovimi problemi, tako da se čistost temu človeku ponavadi ne zdi niti potrditev niti zanikanje. Po drugi strani pa zato, ker v tistih obdobjih, ko se mora močneje boriti

za čistost, to občuti ravno kot zanikanje, in ne kot potrditev.

K temu je treba dodati še dodaten vir zmede: ker je čistost krepost, mora »rasti in se izpopolnjevati«. ^[3] Ta dobri kristjan bi si spet lahko dejal: Saj običajno se uspem izogibati dejanjem, mislim, pogledom, ki so v nasprotju s čistostjo – ali ne gre ravno za to? Ali ne morem reči, da imam krepost? Kaj bi še moral storiti? V katerem smislu naj bi čistost v meni rasla in se izpopolnjevala?

Dejansko se v ozadju te zmedenosti skriva neko precej razširjeno, a zelo redukcionistično mišljenje, ki pravi, da je krepost v bistvu neka dodatna moč v naši volji, ki nam daje zmožnost, da spoštujemo neke moralne norme, tudi če so v nasprotju z našimi nagnjenji. Če bi bilo to stališče pravilno, bi bila krepost isto kot sposobnost, da se ne

oziramo na našo afektivnost in sistematično nasprotujemo temu, kar čutimo, kadarkoli to zahtevajo tiste moralne norme. V tem je seveda del resnice, saj je pri vzgoji kreposti pogosto treba ravnati v nasprotju s čustvenim nagnjenjem. Vendar je zelo pomembno, da ne pozabimo, da to ni naš cilj. To je le en korak, ki bo v primeru, da za njim ne bodo sledili še nadaljnji koraki, zgolj oblikoval sposobnost samozatiranja, sposobnost reči *ne*. Kdor o krepostih razmišlja na tak način, lahko sicer reče, da je čistost vesela potrditev, vendar je v resnici ni docela razumel, saj ne vidi, kaj to pomeni v praksi.

Integracija

Bolj kot sposobnost, da se nagnjenju upremo, je krepost oblikovanje nagnjenja samega. Krepostnost je ravno v tem, da v dobrem uživamo, ker je v nas zrasla afektivna sonaravnost, to je nekakšna

soudeležba v dobrem. Ravno v tem smislu pravimo, da je zmernost red v naravnem nagnjenju k užitku. Če bi bil užitek nekaj slabega, bi spraviti užitek v red pomenilo, da ga izničimo. Toda užitek je dober in naša narava teži k njemu. Vseeno pa dejstvo, da je načeloma dober, še ne pomeni, da je dober v vseh primerih: predmet neke težnje ni vedno dober za človeka v konkretnem primeru. Zato si želimo svojo težnjo po užitku spraviti v red. Če nam bo to uspelo, bo postala ena naših največjih zaveznic pri udejanjanju dobrega; v nasprotnem primeru pa se bo sprevrgla v velikega sovražnika, ki nas lahko uniči, podobno kot voda, ki pogasi žejo, hidrira telo in omogoča življenje rastlin ... lahko postane tudi cunami, poplava, uničenje.

Kaj pomeni spraviti to težnjo v red? Zagotovo ne pomeni tega, da bi privlačnost užitka izginila, kar je tudi sicer nemogoče. Prav tako ne gre za

to, da bi jo prezrli, se delali, kot da ne obstaja, ali da bi jo skušali zatreti. Urediti težnjo po užitku pomeni vključiti jo v dobro osebe:^[4] dati našim željam enotnost, tako da bodo postopoma postajale skladne z našo istovetnostjo in jo krepile. Nečisto srce je razdrobljeno, brezciljno; nasprotno pa je čisto srce enotno, srce z življenjsko usmeritvijo.

Kako to doseči? Človeške težnje so različni načini za dojetanje dobrega: vsaka od njih nam tisto, kar jo zadovoljuje, predstavlja kot nekaj koristnega. Pravimo, da imamo težnjo po užitku, ker ob soočenju z nečim, kar lahko povzroči užitek, izkusimo privlačnost: v naših očeh se to javlja kot koristno. Vendar pa nekaj, kar je dobro za težnjo, morda ni dobro za osebo. Torta me lahko privlači, ker jo je užitek jesti, vendar morda ni dobra za moje zdravje (če sem na primer sladkorni bolnik), za mojo telesno postavo (če ravno

poskušam shujšati) ali za moj odnos do drugih (če torta pripada nekemu drugemu). Vsaka težnja ima svoje gledišče; resničnost vrednoti samo s svojega zornega kota in te perspektive ne more spremeniti. Razum je edina človekova zmožnost, ki lahko sprejme vse te različne perspektive in jih vključi v osebo,^[5] tako da ugotovi, kaj je dobro za osebo samo in ne le dobro za določeno težnjo ali določen vidik življenja. Razum prisluhne temu, kar imajo povedati posamezne težnje, celostno ovrednoti vse te glasove ter presodi, ali je neko dejanje za osebo dobro.

Razum ni hladen: je strasten, nanj vplivajo težnje oziroma strasti. Če neka težnja govori veliko glasneje od drugih, ga lahko zmede. Zato je pomembno, da so težnje dobro vzgojene (dobro umerjene). Na ta način ne bodo ovira, pač pa bodo v oporo razumu pri njegovi presoji. Ta integracija (vključitev) v razum

seveda zahteva, da je smisel težnje razumljen in upoštevan ter da ravnamo tako, da se to upoštevanje ustali v naši afektivnosti. Požrešnost nam na primer razkriva dejstvo, da nekdo ni razumel – vsaj na praktičen način, ki vpliva na obnašanje –, v čem je smisel potrebe po prehranjevanju; to se pravi, da še ni v celoti usvojil načina, kako užitek ob hrani prispeva k celostni dobrobiti osebe. Nekaj podobnega lahko rečemo za čistost in katerokoli drugo krepost.

Notranji svet

Prisluhnimo nasvetu svetega Jožefmarija, ki ga prav na kratko podaja v *Poti*: »Zakaj moraš gledati, če ‘ves svoj svet’ nosiš v sebi?«^[6] Prav zares: če človek v sebi nosi nek svet – sestavljen iz velikih stvari, božjih in človeških –, potem pogledi, dejanja in misli zoper čistost sicer lahko imajo določeno privlačno moč, vendar se

jim bo veliko lažje upreti, saj jih bo ta oseba dojemala kot grožnjo proti harmoniji svojega lastnega notranjega sveta.

Lahko bi celo rekli, da je čistost povezana s spolnostjo šele v drugotnem smislu. Na prvem mestu je v zvezi z odprtostjo našega notranjega sveta – našega srca – za velike stvari, z zmožnostjo zaznavanja, hrepenenja in uživanja ob tem, kar lahko izpolni človeško srce. Zato je sveti Jožefmarija tudi dejal: »Nikoli nisem maral govoriti o nečistosti. Premišljevati hočem o sadovih zmernosti [...]; kajti ko živimo tako – požrtvovalno – se osvobodimo mnogih sužnosti in lahko v notranjosti srca okušamo vso božjo ljubezen [...]. Človek je ponovno zmožen skrbeti za druge, z vsemi deliti, kar je njegovega, se posvečati velikim nalogam.«^[7]

Nekdo, ki goji krepost čistosti, se je zmožen afektivno povezati in uživati v vsem, kar je lepo, plemenito in v pristnem pomenu zabavno. Njegov pogled ni posesiven, temveč hvaležen: drugemu pusti bivati; ne dovoli, da bi se odnos, ki ga povezuje z vsako stvarjo in vsako osebo, skalil, razosebil. Kdor ni čist, ima nizek pogled; pogled, ki ni zmožen sprejemati, temveč le zahtevati. Dejansko se ni sposoben veseliti majhnih stvari našega življenja in osebnih odnosov; ni sposoben resnično *biti* z drugimi. Prefinjene reči, ki jih drugi cenijo, se njemu zdijo puste; ničesar mu ne povedo, ker zato da bi se odzval in doživel nekaj pozitivnega in prijetnega, potrebuje močne emocije.

Tako razumemo, da kdor živi krepost čistosti kot veselo potrditev, v splošnem ne potrebuje izrednih naporov volje, da bi obvladal neurejene vzgibe spolnosti: njegov

notranji svet, stkan iz dragocenih reči in resničnih odnosov, je v ostrem nasprotju s takšnimi vzgibi in jih zavrača. In ko tako živi, se čuti veličastno svobodnega, saj počne, kar mu je všeč. Po drugi strani pa bi se razvraten, neobrzdan človek ali tudi nekdo, ki je zgolj vzdržen, če bi to dosegel, počutil zatrtega: kot da mu nekaj manjka.

Po mnenju sv. Tomaža Akvinskega so razvraten, nevzdržen, vzdržen in čist človek štirje različni tipi.^[8] Za čistega človeka in razvratneža velja, da ima eden krepost in drugi grešljivost. V nevzdržnem sicer grešljivost ni ustaljena, vendar ne živi prav.

Vzdržni pa, kot pove že sama beseda, se je sposoben vzdržati; ne greši proti čistosti, vendar tudi nima kreposti: v primeru skušnjave stori le to, da nečist vzgib potlači, ne uspe pa uživati v dobrem. Tak je denimo primer nekoga, ki noče gledati, vendar bi si želel, da bi gledanje bilo

neizogibno. Enostavno preskakuje ovire, za katere si želi, da mu jih ne bi bilo treba preskakovati, in pri tem ne razmišlja o vzgajanju svoje notranjosti, da bi jo oblikoval skladno z dobrim. Takšno stanje je lahko korak naprej za tiste, ki prihajajo bolj od daleč, vendar ima takšen človek pred seboj še dolgo pot do vzpostavitve kreposti. Kdor se odločno ne oddalji od meje, ne bo nikoli – tudi če mu uspe ne grešiti – prišel dlje od vzdržnosti, ne bo nikoli začel uživati v kreposti in gledati nanjo kot na veselo potrditev.

V vsem bodo gledali Boga

»Blagor čistim v srcu, kajti Boga bodo gledali« (Mt 5,8). Morda Jezus noče reči, da bo ljudem z nečistim srcem prepovedano gledati Boga, ampak da ničesar ne bodo zmogli videti tam, kjer bodo čisti v srcu zaznavali nepopisno lepoto, polno odtenkov, ki bo potešila vsa hrepenenja njihovega

srca. To se dejansko dogaja tu spodaj: krepostni ljudje so zmožni najti Boga v vsakem človeku, v vsaki običajni življenjski situaciji, medtem ko tisti brez kreposti bodisi ne čutijo Njegove navzočnosti bodisi se jim leta zdi neprijetna in zoprna, kakor da omejuje njihovo svobodo.

Tako razumljena krepost – kot ustvarjanje lepega notranjega sveta, afektivne sonaravnosti, zaradi katere z užitkom delamo dobro – je odgovor na prej omenjeno zmedenost. Če namreč prizadevanje za pridobivanje svete čistosti ni usmerjeno le v zavračanje neurejenih dejanj, ampak tudi in predvsem v oblikovanje notranjega sveta, polnega dragocenih, nadnaravnih in človeških reči, potem razumemo, da ta krepost raste in se oblikuje ne samo takrat, ko je treba premagati skušnjava, ampak tudi takrat, ko se naša pozornost usmerja k vsemu, kar je zares dragoceno in

lepo, tudi če to samo po sebi nima nikakršne zveze s spolnostjo. Čistost ni samo krepost za trenutke boja: ni samo za skušnjave, ampak je tudi krepost *pozornosti*, krepost tega, k čemur se umerja naše srce. Na ta način tudi razumemo, da ta notranja rahločutnost, ta odprtost za veličino, nima meja in lahko vedno raste.

Sredstev je veliko

Kako oblikovati ta notranji svet? Zagotovo se je treba izogibati vsemu, kar bi za notranji svet lahko bilo moteče, si prizadevati, da pogled in domišljija ne bi bila raztresena ali zamegljena, tako da v določeni meri brzdamo radovednost in se izogibamo tudi brezdjelju, tisti pasivni drži nekoga, ki nadzor nad svojimi odločitvami prepusti zunanjim dogodkom. Brezciljno jadranje in prepuščanje vetru, ki piha, je namreč sila enostaven način,

da se izgubimo in pristanemo tam, kamor si ne bi želeli priti.

Koristno je tudi, da rastemo v srčnosti, saj je brez nje zelo težko ohraniti smer plovbe sredi valov: stalnost majhnih mrtvičenj pri delu, v odnosih z drugimi in na področju naših okusov nam krepí srce. In še iskrenost: preprostost, da spregovorimo o tem, kar se dogaja v naši notranjosti, je zelo učinkovit način, da v srce pošljemo svežega kisika in preprečimo, da bi se zastrupilo z vzgibi, ki so zanj prenizki.

Imamo še druga zelo pomembna sredstva, ki pogled duše usmerjajo k nadnaravnemu ali človeško dragocenemu: evharistična pobožnost, ljubezen do Božje Matere, molitev in običajna drža osebnega odnosa z Gospodom. K temu prispevajo tudi prijateljski stiki in vsi plemeniti človeški odnosi: medtem

ko osamitev ali zaprtost v samega sebe hitro privede do kake okužbe, pa iskreno posvečanje drugim ohranja čvrsto zdravje srca.

Poleg tega je zelo koristno gojiti zanimanje za kulturo z vrednotami, zlasti dobro leposlovje, dobre filme, glasbo itd., kar pripomore k razvoju estetske občutljivosti in čuta za lepoto. Kdor uživa edinole ob filmih, knjigah, doživetjih in videoposnetkih visoke intenzivnosti, kdor se navadi živeti samo od plehkkih čustev, se bo moral zelo naprezati, da bi se obvladal, ko bodo ta čustva vstopila na področje spolnosti. In če mu bo to uspelo, bo to v najboljšem primeru doživljal kot potlačenje, zanikanje. Veliko lepše in učinkovitejše je ustvarjati čisto, svetlo, potrdilno (afirmativno) notranje ozračje. Naše srce ni bilo ustvarjeno za nič manjšega kot je to: uživanje božje lepote že v tem življenju in potem vso večnost.

[1] Sv. Jožefmarija, *Božji prijatelji*, št. 208.

[2] Prav tam, št. 182.

[3] Prav tam.

[4] *Katekizem Katoliške cerkve*, št. 2337: »Čistost pomeni uspelo integracijo (vključitev) spolnosti v osebo in s tem notranjo enoto človeka v njegovem telesnem in duhovnem bitju.«

[5] Prim. sv. Tomaž Akvinski, *Teološka suma*, I-II, q. 17, a. 1, ad 2.

[6] Sv. Jožefmarija, *Pot*, št. 184.

[7] Sv. Jožefmarija, *Božji prijatelji*, št. 84.

[8] Prim. sv. Tomaž Akvinski, *Teološka suma*, II-II, q. 151-156.

Julio Diéguez

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
sl-si/article/zelo-cloveski-zelo-bozji-13-z-
vsem-srcem/](https://opusdei.org/sl-si/article/zelo-cloveski-zelo-bozji-13-z-vsem-srcem/) (13. Apr. 2025)